

24.3.2025

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite

Lausuntopyyntönnä 17.3.2025

HE13/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (jäljempänä työsuojeluviranomainen) kiittää mahdollisuudesta saada lausua otsikon mukaisesta hallituksen esityksestä valiokunnalle, ja toteaa sen johdosta seuraavaa:

Työsuojeluviranomainen suhtautuu esitykseen kokonaisuutena myönteisesti, ja pitää työsuojeluvalvonnan toimivallan laajenemista valtakunnalliseksi uudessa virastorakenteessa lähtökohtaisesti kannatettavana asiana. Työsuojeluviranomaiset (viisi työsuojelun vastuualueita nykyisissä aluehallintovirastoissa) ovat viime vuosina jo muutenkin yhtenäistäneet toimintaansa merkittävästi, joten muutos jäsentyy näiltäkin osin johdonmukaisena jatkona tietoisesti tehdyille kehittämistoiminnalle. Näiltä osin muutoksen etuja on kuvattu varsin kattavasti esityksen perusteluosioissa.

Työsuojeluvalvonnan riippumaton asema perustuu kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleisen konferenssin vuonna 1947 hyväksymään ammattientarkastusta teollisuudessa ja kaupassa koskevaan sopimukseen (yleissopimus nro 81), jonka Suomi on ratifioinut vuonna 1949 (SopS 44/1949). Sopimuksessa on määräyksiä mm. ammattientarkastuksen ohjauksesta, resursseista, toimintaedellytyksistä, riippumattomuudesta sekä tarkastajien oikeuksista ja velvollisuuksista. Tarkastushenkilökunnan asema tulee olla sellainen, että se takaa vakinaisen virka-aseman sekä riippumattomuuden kaikista hallituksen vaihdoksista ja asiaankuulumattomasta ulkopuolisesta vaikutuksesta.

Kuten käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä todetaan, arvioitiin valtioneuvoston aluehallintouudistuksesta eduskunnalle antamassa selonteossa (VNS 1/2013 vp), että työsuojelun valvonnan edellytettävä riippumattomuus on nykyisessä aluehallintomallissa toteutunut hyvin. Perustuslakivaliokunta totesi selonteosta antamassaan lausunnossa PeVL 15/2013 vp, että mahdollisessa työsuojelun toimivallan tarkistamisessa tai muussa työsuojeluvalvonnan uudelleenjärjestämisessä on edelleen tärkeää huolehtia viranomaistoiminnan riippumattomuuden ja puolueettomuuden säilymisestä sekä asianmukaisista valvontaresursseista.

Edellä mainittu huomioiden työsuojeluviranomainen toteaa, että sen toiminnan riippumattomuus on käsillä olevassa hallituksen esityksessä pääosin huomioitu hyvin. Tästä huolimatta yksittäiset pykälät esityksessä sisältävät kuitenkin edelleen piirteitä, jotka toteutuessaan laajentaisivat viraston ja

24.3.2025

viraston pääjohtajan toimivaltaa työsuojeluviranomaisen toimintaan nykytilaan verrattuna työsuojeluviranomaisen riippumattomuuden vaarantavalla tavalla:

4 § Organisaatio

Lakiehdotuksen 4 § 3 momentissa on hyvin huomioitu työsuojeluosaston toiminnan riippumattomuus ILO sopimuksen (SopS 44/1949) edellyttämällä tavalla. Lakitekstissä on selkeästi kuvattu työsuojelun riippumattomuus ja se, ettei työsuojeluosastolle voida antaa sellaisia muita tehtäviä, jotka voivat vaarantaa työsuojeluviranomaisen tehtävien asianmukaisen hoitamisen ja riippumattomuuden.

Saman 4 §:n pykälän 7 momentissa kuitenkin annetaan mahdollisuus viraston työjärjestyksellä määrätä viraston osastojen tehtävistä. Lakiehdotuksen sanamuoto on seuraava: "Tehtävien kuulumisesta osastoille, toimintayksiköille ja muille yksiköille voidaan määrätä tarkemmin viraston työjärjestyksellä".

Työsuojeluviranomainen katsoo, että edellä mainittu 4 § 7 momentin säännös viraston työjärjestyksestä ei voi koskea uuden viraston työsuojeluosastoa eli työsuojeluviranomaista. ILO:n sopimuksen (SopS 44/1949) mukainen työsuojeluviranomaisen riippumaton asema edellyttää, ettei viraston työjärjestyksellä voida osoittaa tehtäviä työsuojeluosastolle. Vaikka tulevan työsuojeluosaston riippumattomuus onkin mainittu säännöksen perusteluissa, pitäisi työsuojeluviranomainen parempana ratkaisuna, että asia mainittaisiin itse säädöksessä. Esimerkiksi maininnalla "työsuojeluosastoa lukuun ottamatta".

5 § Johtaminen

Lakiehdotuksen 5 § 2 momenttiin on kirjattu, että viraston osastoa johtaa pääjohtajan välittömässä alaisuudessa toimiva osastopäällikkö. Työsuojeluviranomainen katsoo, että työsuojeluosaston osastopäällikkö ei voi toimia viraston pääjohtajan välittömässä alaisuudessa samalla tavalla kuin muiden osastojen osastopäälliköt. Tämä vaarantaisi työsuojeluviranomaisen riippumattomuuden. Vaikka pykälään on erikseen kirjattu työsuojeluosaston osastopäällikön vastaavan osastonsa tuloksellisuudesta sosiaali- ja terveysministeriölle, ja että työsuojeluosaston osastopäällikön kirjallisesta varoituksesta päättää sosiaali- ja terveysministeriö, antaa pykälä yleisluontoisenakin perustelutekstitkin huomioden liikaa valtaa pääjohtajalle suhteessa työsuojeluosaston osastopäällikköön.

8 § Työjärjestys

Lakiehdotuksen 8 § 3 momentin mukaan kaikkien osastojen ja siten myös työsuojeluosaston työjärjestys pitää käsitellä viraston johtoryhmässä. Tämä säännös vaarantaa työsuojeluviranomaisen toiminnan riippumattomuuden. Työsuojeluviranomainen katsoo,

24.3.2025

että työsuojeluosaston työjärjestys käsitellään ainoastaan työsuojeluosastolla ja siten säännökseen tulee lisätä maininta "työsuojeluosaston työjärjestystä lukuun ottamatta".

Johtaja

Eerik Tarnaala